

Praca Zbiorowa

Uniwersytet Warszawski, Wydział Pedagogiczny

Wprowadzenie, czyli o współpracy władz i środowiska edukacyjnego Ostrołęki z Wydziałem Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego

Współpraca władz Ostrołęki z Wydziałem Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego¹ została zainicjowana przez Prezydenta Miasta Łukasza Kulika w 2019 roku. Podpisano umowę o współpracy na lata 2019–2023. W ramach współdziałania realizowane są cztery projekty:

- *Co już umiemy?* Monitorowanie umiejętności uczniów na rok przed egzaminem ósmoklasisty,
- *Demokracja jest OK!* Rozwój demokracji szkolnej w ostrołęckich szkołach średnich,
- *O.programuje()* Elementy programowania w edukacji początkowej,
- *Ostrołęckie obserwatorium oświatowe.*

Współpracą z upoważnienia władz Ostrołęki zajmują się Wiceprezydentka Miasta Anna Gocłowska i Dyrektorka ds. Oświaty Bogumiła Jarka, ze strony UW nad całością działań projektowych opiekę naukową sprawuje dr hab. Roman Dolata, prof. UW.

Oto krótka charakterystyka tych projektów.

***Co już umiemy?* Monitorowanie osiągnięć szkolnych uczniów przed egzaminem ósmoklasisty**

Celem projektu kierowanym przez dr hab. Barbarę Murawską jest cykliczne diagnozowanie umiejętności uczniów z języka polskiego i matematyki na rok przed egzaminem ósmoklasisty. Dzięki temu nauczyciele i uczniowie uzyskają porównywalne w skali miasta informacje na temat poziomu przygotowania do egzaminu ósmoklasisty. Opracowywane raporty mają przede wszystkim służyć doskonaleniu nauczania.

W maju 2019 roku sprawdzian odbył się w klasach siódmych. Raport z diagnozy został przekazany na początku października tego samego roku. Zawierał informacje o poziomie wykonania sprawdzianu dla całego miasta oraz opracowania wyników dla szkół. Podsumowaniem działań w pierwszej edycji badania było spotkanie z dyrektorami szkół oraz nauczycielami języka polskiego i matematyki powiązane z e-szkoleniem w zakresie wybranych problemów nauczania.

Druga edycja diagnozy odbyła się we wrześniu 2020 roku na początku klasy VIII (przesunięcie spowodowane epidemią). Raport z badania został przekazany po miesiącu. Wyniki opracowano również w postaci broszury zawierającej rekomendacje dydaktyczne w zakresie nauczania języka polskiego

¹ <https://www.pedagog.uw.edu.pl/ostroleka/>

i matematyki, ściśle powiązane z poziomem wykonania poszczególnych zadań przez ostrołęckich uczniów. Spotkanie z dyrektorami szkół i nauczycielami kończące drugą edycję badań odbyło się zdalnie w listopadzie 2020 roku.

Kolejna, trzecia edycja badań odbyła się na początku klasy VIII, we wrześniu 2021 roku. Analiza wyników sprawdzianu zostanie przedstawiona w raportach dla poszczególnych szkół w listopadzie br.

Rozwój demokracji szkolnej w ostrołęckich szkołach średnich

Celem projektu kierowanego przez dr hab. Annę Zielińską, prof. UW, jest wsparcie społeczności ostrołęckich szkół ponadpodstawowych (uczniów, nauczycieli, dyrektorów, władz oświatowych) we wzmacnianiu demokratycznej kultury szkoły poprzez diagnozę oraz różnorodne działania aktywizujące i warsztatowe.

Podstawowe założenia projektu to:

- wspólne identyfikowanie najważniejszych wyzwań rozwojowych szkół;
- włączenie nauczycieli, rodziców, uczniów, przedstawicieli społeczności lokalnej w rozwiązywanie problemów i rozwój demokracji wewnątrzszkolnej;
- rozwijanie kompetencji demokratycznych uczniów, takich jak: analityczne i krytyczne myślenie, umiejętność rozwiązywania konfliktów i współpracy, umiejętności komunikacyjne.

Z każdą szkołą współpracuje koordynator szkolny, który pośredniczy w kontaktach pomiędzy zespołem projektowym a szkołą i dba, żeby podejmowane działania były jak najbardziej adekwatne do jej potrzeb.

Pierwszy etap projektu (od grudnia 2020 r.) to diagnoza pozycji młodzieży w społecznościach lokalnych i stanu demokracji szkolnej w szkołach ponadpodstawowych. Na podstawie analizy materiałów źródłowych, takich jak: uchwały samorządu, strony internetowe miasta, artykuły w lokalnych gazetach, media społecznościowe, strony stowarzyszeń i innych organizacji zaplanowano spotkania i debaty. Zostały one przeprowadzone zarówno w grupie dorosłych mieszkańców Ostrołęki, jak i wśród młodzieży. W grupie osób dorosłych w debacie wzięli udział przedstawiciele zarządów rad osiedlowych, na których terenie znajdują się szkoły, redaktorzy lokalnych gazet, przedstawiciele stowarzyszeń i fundacji działających na rzecz rozwoju społeczności lokalnej i przedstawiciele instytucji kultury. W drugiej debacie uczestniczyli członkowie Młodzieżowej Rady Miasta, organizacji harcerskich i innych organizacji młodzieżowych oraz młodzież „niezrzeszona”. Przeprowadzenie tych debat pozwoliło wspólnie ze społecznością Ostrołęki określić najważniejsze wyzwania związane z obywatelską partycypacją młodzieży i rozwijaniem demokratycznej kultury szkoły.

Na podstawie analizy szkolnych materiałów źródłowych: statutów szkół ponadpodstawowych, dokumentów szkolnych, między innymi programów rozwoju szkoły, programów wychowawczych, stron internetowych szkół przygotowano i częściowo przeprowadzono spotkania tematyczne i debaty z wychowawcami klas wszystkich siedmiu ostrołęckich szkół ponadpodstawowych oraz przygotowano spotkania z opiekunami samorządów szkolnych i nauczycielami języka polskiego, historii i WOS pracującymi w szkołach ponadpodstawowych.

Analiza materiałów źródłowych miejskich i szkolnych oraz przeprowadzonych debat i spotkań z przedstawicielami organizacji społecznych i instytucji działających w Ostrołęce, nauczycielami szkół ponadpodstawowych i aktywną młodzieżą pozwoliła przygotować i przeprowadzić warsztaty diagnostyczny dla uczniów ostrołęckich szkół.

W październiku br. zostanie przeprowadzona wśród wszystkich uczniów szkół średnich ankieta internetowa, której celem będzie m.in. poznanie opinii związanych z rozwojem demokracji wewnątrzszkolnej.

Elementy programowania w edukacji początkowej

Projektem kieruje mgr Justyna Pałczyńska-Janiak. Wprowadzona w 2017 roku podstawa programowa dla klas I–III przewiduje nauczanie elementów programowania. Zwraca się w niej uwagę na potrzebę „kreatywnego rozwiązywania problemów z różnych dziedzin, ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowania”. Celem realizowanego od lutego 2020 roku projektu jest diagnoza potrzeb nauczycieli w zakresie nauczania elementów programowania w edukacji wczesnoszkolnej oraz przygotowanie kursu, który będzie odpowiadać na sygnalizowane przez nich problemy.

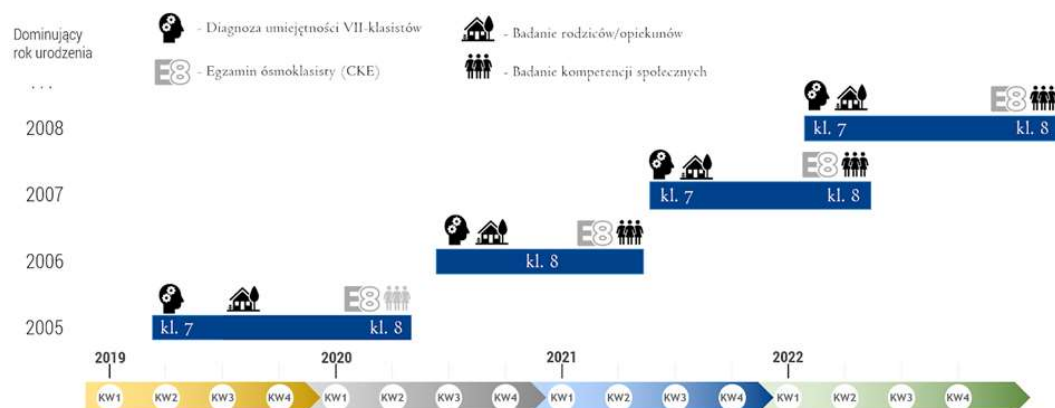
W 2020 roku zrealizowano fazę diagnostyczną projektu. Analiza wywiadów grupowych i przygotowanych przez nauczycieli scenariuszy lekcji pokazała wspólne oczekiwania i trudności w nauczaniu programowania mimo zróżnicowanej sytuacji organizacyjnej w poszczególnych placówkach. Wśród potrzeb pojawiły się m.in. rozbudowane szkolenia i gotowe materiały dydaktyczne. Sygnalizowane trudności wiązały się głównie z ograniczonym czasem na edukację informatyczną, koniecznością dzielenia uczniów na mniejsze grupy, a także z samą sytuacją społeczno-ekonomiczną uczniów (różne poziomy umiejętności obsługi urządzeń, przygotowanie emocjonalne). Wśród oczekiwań co do planowanego w drugim etapie projektu kursu nauczyciele wymieniali m.in. praktyczne wskazówki metodyczne oraz położenie nacisku na programowanie bez wykorzystania specjalnego sprzętu. Wyniki fazy diagnostycznej pozwoliły zdefiniować założenia adresowanego dla ostrołęckich nauczycieli kursu.

Do końca września 2021 roku odbywał się kurs dla nauczycieli (30 godzin dydaktycznych online).

Ostrołęckie obserwatorium oświatowe

Celem kierowanego przez dr Aleksandrę Jasińską-Maciążek projektu jest opracowywanie ekspertyz na potrzeby lokalnej polityki edukacyjnej. Kluczowe tematy to efektywność nauczania, funkcjonowanie społeczne uczniów i równość szans edukacyjnych w publicznych szkołach podstawowych. Ważnym elementem projektu jest tworzona na podstawie wyników badań oraz informacji zastanych baza danych oświatowych. Dzięki niej możliwe jest przygotowywanie wiarygodnych ekspertyz. W ramach projektu prowadzone są cykliczne badania kolejnych roczników uczniów i ich rodziców, co pozwala na śledzenie trendów.

Schemat działań projektowych przedstawiono poniżej.

Rysunek 1. Schemat działań badawczych w projekcie *Ostrołęckie obserwatorium oświatowe*

Jesienią 2019 roku zrealizowano pierwszy etap projektu. Informacje o warunkowaniach rodzinnych uzyskane w badaniu ankietowym od 371 rodziców połączono z wynikami ze sprawdzianów osiągnięć ich dzieci przeprowadzonych pod koniec klasy VII (2019 r.) w ramach monitorowania umiejętności uczniów na rok przed egzaminem ósmoklasisty oraz wynikami egzaminu ósmoklasisty realizowanego w czerwcu 2020 roku.

W ramach drugiego etapu projektu badaniami objęto uczniów rozpoczynających klasę VIII w roku szkolnym 2020/21. Na jesieni uczniowie wzięli udział w diagnozie osiągnięć, a ich rodzice (374 osoby) w badaniu ankietowym. Pod koniec roku szkolnego uczniowie ci wzięli udział w diagnozie funkcjonowania społecznego (badanie internetowe). W badaniu wykorzystaliśmy System Diagnoz Psychoedukacyjnych Diagmatic (www.diagmatic.pl). Dzięki temu będzie można zobaczyć wyniki Ostrołęki na tle kraju. Rezultaty badania, w postaci anonimowych opracowań, przedstawione zostaną na jesieni 2021 roku.

Wyniki pierwszego etapu projektu zostały podsumowane w ekspertyzie dla miasta *Raport o stanie edukacji w Ostrołęce – wybrane zagadnienia* (Dolata, Jasińska-Maciążek i Stelmach, 2019) oraz broszurze kierowanej do szerszego grona odbiorców. Zostały także przedstawione 5 marca 2020 roku na konferencji z udziałem przedstawicieli społeczności Ostrołęki (Urząd Miasta, szkoły, przedszkola, uczniowie, rodzice) zorganizowanej w Ostrołęce przez Urząd Miasta.

W grudniu 2020 roku opracowano drugą ekspertyzę zawierającą diagnozę efektów i efektywności nauczania w ostrołęckich szkołach podstawowych w świetle wyników egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w czerwcu 2020 roku (Jasińska-Maciążek, Stożek i Dobkowska, 2020). Ekspertyza składała się z ośmiu części. Pierwsza, skierowana do władz Miasta, była skoncentrowana na omówieniu wyników i efektywności nauczania w ostrołęckich szkołach podstawowych oraz skali międzyszkolnego różnicowania w tym zakresie. Pozostałych siedem części to opracowania przygotowane dla każdej szkoły zawierające prezentację wyników placówki na tle różnych grup odniesienia

oraz opis umiejętności dobrze przez uczniów opanowanych i tych, których rozwijanie jeszcze stanowi wyzwanie.

Trzecia ekspertyza (Dolata, Jasińska-Maciążek i Stelmach, 2021), przekazana Miastu w lutym 2021 roku, podsumowała wyniki dwóch etapów projektu, co pozwoliło na analizę trendów. Jej najważniejsze ustalenia podsumowano w broszurze kierowanej do szerszego grona zainteresowanych.

W czerwcu 2021 r. zrealizowaliśmy badanie, dzięki któremu dowiemy się, jak ostrołęccy ósmoklasiści radzą sobie w różnych sytuacjach społecznych. W badaniu wykorzystaliśmy System Diagnoz Psychoedukacyjnych Diagmatic (www.diagmatic.pl). Dzięki temu będziemy mogli zobaczyć wyniki Ostrołęki na tle kraju. Rezultaty badania, w postaci anonimowych opracowań, przedstawimy po wakacjach.

15 września 2021 roku odbyło się Ostrołęckie Forum Oświatowe zorganizowane przez Urząd Miasta Ostrołęki oraz Wydział Pedagogiczny UW. Forum było okazją do przedyskutowania przez środowisko edukacyjne Ostrołęki wyników uzyskanych w ramach projektu. Najważniejszym punktem programu były trzy panele dyskusyjne, w ramach których przedstawiciele przedszkoli i szkół podstawowych dzielili się swoimi spostrzeżeniami i doświadczeniami. Dyskusje te koncentrowały się wokół następujących tematów:

- Jak edukacja przedszkolna może skuteczniej wspierać rozwój dzieci i łagodzić nierówności edukacyjne?
- Jak dzielić uczniów w szkole podstawowej na oddziały klasowe?
- Jak skuteczniej uczyć w szkole języka obcego (angielskiego)?

Planowane są kolejne fora oświatowe.